

Vad handlar ekklesial spiritualitet om och hur kan en lokal pingstförsamling arbeta med och utveckla sin spiritualitet idag?

Henrik Åström
Våren 2017

Kandidatnummer: 6111

Antal ord: 5346

Valideringsledare: Lars Råmunddal

Innehåll

1. Inledning	3
1.1. Problemställning	3
1.2. Avgränsning.....	3
1.3. Upplägg och metod	3
2. Vad är spiritualitet?.....	4
2.1. Definition av kristen spiritualitet.....	4
2.1.1. Imitato Christi- Ett kännetecken för kristen spiritualitet	6
2.2. Bärande element i Pingströrelsens spiritualitet.....	6
3. Olika spiritualitetstyper utifrån Holmes spiritualitetsmodell.....	10
3.1 Varför är denna modell viktig i en församlings spirituella utveckling?	12
4. Diskussion om pingstkarismatisk spiritualitetsutveckling	12
5. Sammanfattning och konklusion.....	15
Referenslista	17

1. Inledning

Vi lever i en tid av ökad ekumenik och där samarbetet mellan världens kyrkor ökar. Det är tydligt att kristna idag allt mer söker och betonar det som förenar än det som skiljer åt. Utbytet mellan kyrkliga traditioner och spiritualiteter ökar och idag åker allt fler pingstvännen på retreat och söker sig till kontemplativa miljöer samtidigt som allt fler katoliker idag tar del av den pingstkarismatiska spiritualiteten. Den karismatiska väckelsen har även nått in i den katolska kyrkan där allt fler katoliker idag måste betraktas som pingstkarismatiker (Enns 1989:605).

I den här uppgiften vill jag fokusera på församlingsspiritualitet och se hur en karismatisk pingstförsamling kan bevara och utveckla sin spiritualitet i en tid av ökad integrering av kristen spiritualitet mellan olika kyrkor.

1.1. Problemställning

Utifrån denna inledning vill jag besvara följande frågeställning:

Vad handlar ecklesial spiritualitet om och hur kan en lokal pingstförsamling arbeta med och utveckla sin spiritualitet idag?

1.2. Avgränsning

Uppgiftens begränsade omfång gör att den endast kortfattat redogör för den församlingsspiritualitet jag vill visa och det finns därmed viktiga perspektiv som på grund av uppgiftens begränsade omfång inte kommer att tas upp. Likaså utgår uppgiften i huvudsak från kurslitteraturen och annan relevant litteratur används sparsamt.

1.3. Upplägg och metod

För att besvara denna frågeställning kommer jag att titta närmare på hur spiritualitet kan uppfattas och vad som kännetecknar en spiritualitet som tar sin utgångspunkt i en församling. Jag kommer att ha ett särskilt fokus på Pingströrelsens spiritualitet och behandla hur en pingstförsamling kan ta tillvara och förhoppningsvis också utveckla sin egen spiritualitet. I min diskussion vill jag lyfta fram och argumentera för ett antal centrala punkter jag anser viktiga i en pingstförsamlings spirituella utveckling innan jag slutligen summerar och försöker svara på min inledande frågeställning.

Litteratur som kommer användas är bl.a. Ulrik Josefssons bok *Liv och övernog- Den tidiga Pingströrelsens spiritualitet* (2005), Lars Råmunddals skrift *Menighetsutvikling og spiritualitet. Om utvikling av menighetsspiritualitet i lys av Urban Holmes spiritualitetstypologi og Miroslav Volfs ekklesiolog* (2013), Corinne Wares bok *Discover your Spiritual Type. A Guide to Individual*

and Congregational Growth (1995) och Alister E McGraths bok *Christian Spirituality. An introduction* (1999).

2. Vad är spiritualitet?

Idag finns ett ökat intresse för religion och spiritualitet. Den sekularisering som västvärlden upplevt under framförallt 1900-talet har övergått till ett allt större aktivt andligt sökande (Råmunddal 2013:1). Allt fler människor söker idag vägledning och kraft i ett växande utbud av spiritualitet, samtidigt som de traditionella och institutionella religionernas spiritualitet får allt svårare att tilltala den västerländska människan. I en tid då det individuella och privatreligiösa värderas allt högre (Råmunddal 2013:1) utmanas därmed den kristna kyrkans tro och spiritualitet.

Denna utveckling visar att kyrkan nu står inför en inspirerande utmaning att möta denna tids andliga sökande och den allt större öppenhet som idag finns gentemot spiritualitet. Men hur ska begreppet spiritualitet förstås och vad menas när det används? För det första är det viktigt att känna till att begreppet är omdiskuterat och att dess användning inte är eller har varit entydigt (Josefsson 2005:26). För det andra har begreppet de senaste åren utvecklats och fått en allt bredare användning långt utanför den traditionellt kristna acceptansen och förståelsen av spiritualitet (Carson 2011:555).

I boken *Christian spirituality: an introduction* skriver teologen Alister McGrath att spiritualitet generellt handlar om:

”Ett uppfyllt och äkta religiöst liv som involverar och för samman de idéer som utmärker religionen och hela erfarenheten av att leva på denna religions grund och omfattning.” (McGrath 1999:2).¹

Här ser vi att förståelse av begreppet spiritualitet inte är religiöst bundet och att det uppfattas handla om människans upplevelse av tro. Spiritualitet är utifrån detta inte ett specifikt kristet begrepp utan används idag för att beskriva en människas erfarenhet av den tro hon utövar (McGrath 1999:2,25).

2.1. Definition av kristen spiritualitet

Om vi nu försöker definiera kristen spiritualitet ger McGrath följande förslag:

”Kristen spiritualitet avser frågan om ett uppfyllt och äkta kristet varande som involverar och för samman de grundläggande idéerna i den kristna tron och erfarenheten av att leva på den grund som omfattar hela den kristna trons budskap och innehåll.” (McGrath 1999:2).²

¹ Min egen översättning från engelska till svenska.

² Min egen översättning från engelska till svenska.

McGrath definition av kristen spiritualitet handlar om att leva ut och att erfara den kristna tron. I hans efterkommande resonemang i sin bok blir detta inte minst tydligt när han säger att kristen spiritualitet handlar om att *leva ut mötet med Jesus* (McGrath 1999:2-3).³ Vidare ser vi att McGrath definition bygger på den kristna tros läran. Att kristen spiritualitet bygger på den kristna läran borde förefalla som en självklarhet, men då vår tids individualitet allt mer påverkar kristna till att vara selektiva när det handlar om trons innehåll och praxis behöver dogmatikens grund betonas i samtalet och i förståelsen av den kristna spiritualiteten (Carson 2011:557). McGrath säger mycket riktigt att den mest avgörande uppgiften för teologin är att slå fast ett *ramverk* inom vilket den kristna spiritualiteten kan finnas (McGrath 1999:28). En grundläggande del i detta teologiska ramverk är tanken på församlingen som Kristi kropp och att det är i denna kropp som den kristna spiritualiteten först och främst finns, levs ut och formas (Rom 12:4). I tanken om församlingen som en kropp blir både den enskilda och gemensamma spiritualiteten tydlig och församlingen behöver därför forma och utveckla spirituella praktiker där båda dessa perspektiv förstärks och utvecklas. McGrath skriver:

”Kristen spiritualitet handlar om på vilket sätt det kristna livet förstås och uttryckligen utvecklar ”andliga” praktiker för att upprätthålla och främja relationen med Jesus.” (McGrath 1999:3).⁴

Det McGrath skriver ligger i linje med det teologen Lars Råmunddal säger i sin artikel om församlingsspiritualitet (2013) där han lyfter fram betydelsen av olika församlingspraktiker som leder fram till både personlig och gemensam församlingsutveckling (Råmunddal 2013:3). När Råmunddal definierar kristen spiritualitet utgår han ifrån teologen Tone Stangeland Kaufmanns definition där begreppen *erfara, tillvarata* och att *leva ut* är centrala. Här betonas både den enskilda och den gemensamma församlingsspiritualiteten. Utifrån detta säger Råmunddal att kristen spiritualitet och församlingsspiritualitet handlar om:

- ”måten kristne erfarer, ivaretar og lever ut troen på den treenige Gud på”
- ”hvordan vi som fellesskap opplever, ivaretar og lever ut vår tro” (Råmunddal 2013:2).

När vi ser McGrath och Råmunddals relativt breda och erfarenhetsbaserade förståelse av kristen spiritualitet så förefaller det som att den kristna spiritualiteten kan ta sig uttryck på många olika sätt, vilket vi också ser i den världsvida kyrkan. Kyrkan uttrycker en stor mångfald av traditioner och uttrycksätt vilket visar att kyrkan trots sin gemensamma tro har en stor spirituell variation och mångfald. Dessa variationer kan bero på många olika saker: 1. Teologiska variabler 2. Historiska variabler 3. Personliga variabler, kan nämnas som några (McGrath 1999:3).⁵ Detta ska vi bära med oss när vi tittar på Pingströrelsens spiritualitet och utifrån Holmes

³ I McGrath utläggning betonas att mötet med Jesus både har ett personligt och ett kollektivt perspektiv.

⁴ Min egen översättning från engelska till svenska.

⁵ När vi tittar på olika kyrkotraditioner kan vi se att balansen mellan den personliga och gemensamma spiritualiteten betonas olika inom den världsvida kyrkan. En anledning till detta är att kyrkan praktiserar och lever ut olika typer av kristen tro. Se McGrath (1999:13).

spiritualitetstypologi funderar på olika kristna spiritualiteter och hur vi ska förhålla oss till andligheten i dem.

2.1.1. Imitato Christi- Ett kännetecken för kristen spiritualitet

Den kristna spiritualiteten har alltid haft sitt hjärta i att imitera Jesus *Kristus* och ända sedan kyrkans födelse har detta stått som ett centralt motiv och varit en drivkraft i kristen spiritualitetsutveckling (Råmunddal 2013:16). Den historiska betydelsen av Jesus som förebild för kyrkan blir också tydlig när en av de mest lästa kristna böckerna vid sidan av Bibeln är Thomas a Kempis *The Imitation of Christ* (Ware 1998:14).

Teologen Corinne Ware skriver att Jesus spiritualitet åtminstone utmärktes av två saker:

1. Hans förankring i och integrering av sin trostradition
2. Hans individuella bidrag som person in i denna tradition (Ware 1998:14).

Jesus tycks noggrant ha integrerat den judiska traditionen i både sitt sätt att leva och tänka. Traditionen gav Jesus de ramar inom vilka han kunde verka och med sin personlighet bidra till sin samtids religiösa liv och utveckling. Jesus livsexempel visar att en människa behöver leva och verka i ett sammanhang och att den kristna spiritualiteten är ämnad att levas ut i relation till andra människor. Corinne Ware skriver att varje person är radikalt otillräcklig och att människor bara är *personer* i gemenskapen med andra människor. Hon menar att en mänsklig individualitet bara finns i en kontext med andra människor (Ware 1998:20). Jesus ger oss ett eftersträvansvärt exempel och visar att den kristna spiritualiteten är kopplad till ett sammanhang, men att den också är personlig. Genom att följa och att ha Jesus som förebild mognar ett Kristusliv fram i såväl den enskilt troende som i den kristna gemenskapen (Råmunddal 2013:17), ett Kristusliv som svarar mot Kristi fullhet (Ef. 4:13). Under nästa punkt kommer vi se att *Imitato Christi* intressant nog ligger mycket nära den pingstkarismatiska spiritualiteten och att efterföljelsen av Kristus är ett av Pingströrelsens främsta kännetecken.

2.2. Bärande element i Pingströrelsens spiritualitet

Pingströrelsen kan beskrivas som en kristen väckelserörelse inom den protestantiska grenen av kristendomen. Rörelsen växte fram i början av 1900-talet och kännetecknas av människans omvändelse till Gud, det personliga livet med Gud och den personliga erfarenheten av den helige Ande. Undersökningar visar att karismatiska och erfarenhetsbaserade kyrkor, likt Pingströrelsen idag växer fyra gånger snabbare än traditionella kyrkor och att de också på ett mycket bättre sätt lyckas möta sin samtid och utvecklas (Sverker 2013). Här följer ett antal viktiga historiska och nutida särdrag i Pingströrelsens spiritualitet, och jag utgår bl.a. från

pingstteologen Ulrik Josefssons doktorsavhandling (2005) och samma författares kapitel i den svenska Pingströrelsens eget utgivna historieverk (2007).

1. Kristocentrisk spiritualitet

Pingströrelsens spiritualitet har alltid haft en radikal centrering kring Jesus. I den ofta mycket sparsamt utsmyckade kyrkolokalen har Jesusnamnet ofta exponerats och varit väl synligt på talarstol eller på annan central plats i kyrkorummet. Erfarenheten av Jesus och frälsningen är central i Pingströrelsen vilket har lett fram till en stark fokusering på evangelisation och mission (Josefsson 2007:16). Inom delar av pentekostalismen har hela det teologiska tänkandet historiskt samlats i en kristologisk struktur. Ett exempel på detta är det fyrfaldiga evangeliet där Jesus uppfattas som frälsare, helare, andedöpare och kommande konung (Josefsson 2005:362).

Jesus är i första hand inte en teologisk samlingspunkt i Pingströrelsen utan uppfattas snarare vara ett centrum för den personliga erfarenheten. Det är därför centralt och viktigt att leda människor till ett fördjupat möte med Jesus och till en personlig relation med honom (Josefsson 2007:16).

2. Restaurationistisk spiritualitet

Pingströrelsen uppfattar urkyrkan och det bibliska vittnesbördet som normerande ideal för alla tider (Josefsson 2007:17). Kyrkohistorien har ofta uppfattats som ett enda stort mörker där den konstantinska statskyrkan av många förstås som det kanske tydligaste uttrycket för kyrkans förfall. Den första stora vändningen kom med reformationen där kyrkan sedan genom olika väckelserörelser restaurerats för att sedan genom pingstväckelsen få sin fulla upprättelse tillbaka till den bibliska kristendomen (Josefsson 2005:363).

Detta har lett fram till att Bibeln har en mycket markerad plats i både pingstvännernas liv och sätt att argumentera. Bibeln har traditionellt setts som ofelbar och ett evigt rättesnöre för lära och liv och menats innehålla allt en människa behöver för att finna frälsning (Engholm 2010:157). Det som uppfattades vara bibliskt anses vara det som är rätt och inget kan egentligen vara rätt utan att vara bibliskt. Bibeln uppfattas som ett budskap från Gud och därmed också som den högsta auktoriteten mot vilken alla läror, profetiska tilltal och visioner måste prövas. Genom bibelordet uppfattar en pingstvän sig kunna ta del av den särskilda uppenbarelse där Gud böjer sig ner och kommunicerar med oss människor (Boström 2010:113).

Karismatiska yttringar som tungotal, uttydning och profetia har alltid varit viktigt inslag i Pingströrelsen och i sin förståelse av att vara biblisk och en del av urkristendomen (Lindberg 1995:172). I bibeltexterna och då framförallt i Apostlagärningarna tar pingstvännerna sin utgångspunkt i förståelse av karismatik och dess spontana karaktär har alltid varit särskilt betonad. Denna karismatik har framför allt av de tidiga pingstvännerna uppfattats som att kyrkans restaurerings process nu var fullbordad (Josefsson 2005:364). Här bör också den kongregationalistiska församlingssynen nämnas där Pingströrelsen utifrån Nya Testamentets exempel tydligt betonar den fria församlingens suveränitet och det allmänna prästadömet där alla troende genom den helige Ande uppfattas vara andligt bemyndigade (Kärkkäinen 2002:129–131). Betydelsen av att tillhöra den bibliska fria församlingen är också viktigt för en pingstvän och att uteslutas från församlingens gemenskap uppfattats därför traditionellt sätt som något mycket allvarligt.

3. Erfarenhetsbaserad spiritualitet

Pingströrelsen har ända sedan början betonat betydelsen av medvetna, personliga och livsförvandlande erfarenheter av mötet med Gud. I den tidiga Pingströrelsen fanns det till och med ett förakt för kristendom som primärt inte var förankrad i personliga erfarenheter (Josefsson 2005:365). Denna erfarenhetsbaserade syn på kristen tro har också vanligtvis lett fram till en betoning på olika tecken av en människas troserfarenheter, där tecknet på Andens dop varit av särskilt stor betydelse. Andedopet uppfattas av många pingstvännar som att vara ingången till ett liv i Andens gåvor och tungotalet som det avgörande tecknet på att en människa tagit emot Andens dop (Lindberg 1995:172, Engholm 2010:162). Då trostecken är centrala inom Pingströrelsen är därmed också tungotalet som ett *tecken* av stor betydelse för många pingstvännar.

4. Pragmatisk spiritualitet

Ett viktigt inslag i Pingströrelsens spiritualitet är också att tron behöver ta sig praktiska uttryck. Trons idé och praktik sammankopplas ofta på ett sätt där tron och dess uttryck inte åtskiljs. En pingstvän förväntas leva ett liv som är sprunget ur och ska vittna om den inomboende tron där bl.a. det sociala engagemanget för samhällets svaga traditionellt har varit mycket framträdande. Trons handlingar har alltid varit av central betydelse i pingstvännarnas spiritualitet och en tro utan gärningar anses ofta som död (Josefsson 2005:366). För att återkoppla till Andens dop betonar Pingströrelsen vanligtvis att dopet i Anden även bör leda till en tro i funktion där en människa t.ex. får kraft till missionshandlingar och att stå emot frestelser osv.

I dessa punkter är det tydligt att Pingströrelsens spiritualitet kännetecknas av en minst sagt erfarenhetsbaserad tro där praktik ofta betonas framför teori. Den finske pingstteologen Veli-Matti Kärkkäinen (2002) menar att den karismatiska Pingströrelsen i världen ända sedan början har varit *görare* snarare än *tänkare*. Istället för att skriva teologiska avhandlingar menar Kärkkäinen att pingstvännen istället har fokuserat på att leva och experimentera med Nya Testamentets typ av entusiastiskt kyrkoliv (Kärkkäinen 2002:110).

Teologen Angela Reed ger i sin bok *Quest for Spiritual Community: Reclaiming Spiritual Guidance for Contemporary Congregations* (2011) en talande bild om Guds aktiva handlande från teologen Jürgen Moltmann. Denna bild kan på ett intressant sätt användas för att beskriva och sätta ord på den pingstkarismatiska uppfattningen om Guds aktiva handlande bland sitt folk.

Moltmann beskriver människans liv utifrån ett teaterdrama. När en pjäs spelas upp finns det tre väggar som ramar in scenen och den sida där publiken sitter och iakttar brukar kallas för den fjärde väggen. Gud är en del av publiken och aktörerna kan aldrig kontrollera hur eller på vilket sätt publiken kommer att bidra till pjäsen. Historien och det mänskliga handlandet utspelar sig därmed på en scen framför Gud som ser och kan bedöma vår prestation, men är alltså inte aktivt involverad i det som händer. Inom improvisationens tillägg åker enligt Moltmann den fjärde väggen ner och Gud kan nu genom detta aktivt delta i berättelsen. Gud kan därmed både ses som en iakttagare och som en aktör i det mänskliga dramat. Guds deltagande är viktigt men tar inte fullständig kontroll över det som händer utan tillåter människan att improvisera, ta ansvar och fatta egna beslut vilket sammantaget visar att både människan och Gud i slutändan har en roll att spela i det mänskliga dramat. (Reed 2011:116).

Denna bild är mycket intressant och enligt mig är den även talande för den pingstkarismatiska uppfattningen om Guds ingripande och aktiva närvaro i människors och i församlingens liv. Bilden slår både an den *erfarenhetsbaserade* och den *restorationistiska* spiritualiteten och visar att Gud inte är lång borta, att Gud agerar och verkar mitt ibland sitt folk och att Guds handlande både kan upplevas och erfaras.

Sammanfattningsvis kan vi säga att Pingströrelsens spiritualitet bl.a. betonar:

1. Jesus i centrum
2. Bibeln som Guds ord, Guds uppenbarelse och rättesnöre för alla människor
3. betydelsen av att en pingstvän lever ett liv som uttrycker en biblisk urkristendom
4. att den kristna tron ska upplevas, erfaras och levas ut och därmed också vara funktionell
5. en kongregationalistisk församlingssyn där medlemskap och allmänt prästadöme är centralt
6. en upplevelse- och erfarenhetsbaserad tro där Guds aktiva handlande förväntas och där Gud utrustar församlingen med andliga gåvor.

3. Olika spiritualitetstyper utifrån Holmes spiritualitetsmodell

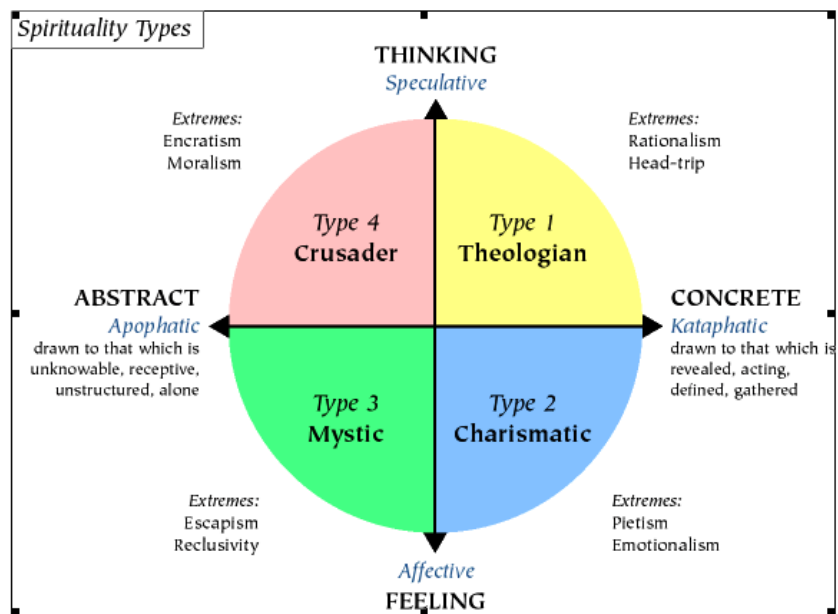
Vi har hitintills sett vad kristen spiritualitet är och vad som särskilt kännetecknar

Pingströrelsens spiritualitet. Vi ska nu titta närmare på Urban T. Holmes spiritualitetstypologi som på ett bra sätt hjälper den troende och den kristna församlingen att definiera sin personliga spiritualitet. Genom att göra den spiritualitetstest som är kopplad till denna modell kan kristna på ett bra sätt förstå varandras olikheter och varför inte alla i en församling upplever församlingens spiritualitet på samma sätt och med samma entusiasm.

Urban T. Holmes spiritualitetstypologi beskrevs ursprungligen i boken *A History of Christian Spirituality* men har därefter tillämpats och anpassats av flera. Jag utgår här från Corinne Ware och hennes bearbetning av Holmes spiritualitetstypologi. En viktig utgångspunkt i Holmes modell är för det första att människan har olika spiritualiteter och att människor och grupper kan ha flera olika spiritualiteter samtidigt (Ware 1995:28). För det andra har alla spiritualiteter i modellen sitt värde och värderas inte som mer eller mindre andliga eller som bättre eller sämre. För det tredje är det viktigt att uppfatta modellen som en hjälp att se vilken spiritualitet som en kristen känner sig hemma i utan att för den skull behöva sätta den mot andra spiritualitetstyper i modellen (Ware 1995:2).

Modellen består av fyra olika rutor som avdelas av en horisontell och en vertikal linje. Den *vertikala linjen* handlar om hur vi förhåller oss till kunskap och hur vi tar tillvara den. Den indikerar i hur stor utsträckning vi bygger vårt vetande om Gud på känslor (hjärtat) eller på ett rationellt tänkande (hjärnan). Desto högre upp en människa/församling finns i modellen desto mindre känslostyrd är denna persons/församlings spiritualitet medan känslornas betydelse ökar ju längre ner den finns i modellen. Den *horisontella linjen* i modellen handlar om hur vi uppfattar och föredrar att beskriva Gud. Den spiritualitet som dra åt höger uppfattar och beskriver Gud som någon konkret vi kan erfara och lära känna. Gud kan här ofta beskrivas som en vän som vill ha en relation med oss människor. Den spiritualitet som finns mer till vänster i modellen uppfattar Gud som mer abstrakt, mystisk och ogreppbar där Gud inte uppfattas som särskilt enkelt att förklara eller att förstå (Ware 1995:31–32).

Modellen ser ut enligt följande:⁶

De fyra rutorna i cirkeln kan beskrivas enligt följande:

1. Teologisk spiritualitet⁷ kännetecknas av intellektuellt tänkande som föredrar det som kan ses, beröras och allmänt uppfattas. Trons innehåll är viktigt och därför har bibelstudier, teologiska och etiska reflektioner och bra predikningar en viktig plats. Denna spiritualitet tenderar att bli exklusiv och inte se värdet i andra spiritualitetstyper (Ware 1995:37–38).

2. Den karismatiska spiritualiteten⁸ kännetecknas av en upplevd tro som har med människans utlevda liv med Gud att göra. Människors vittnesbörd, lovsång och tillbedjan är här av central betydelse. Gud kan upplevas och därför är han verklig och Guds immanens (inomvärldsliga närvaro) betonas framför Guds transcendens (utomvärldsliga närvaro). Denna typ av spiritualitet sätter ofta den personliga livsberättelsen i relation till de bibliska berättelserna (Ware 1995:40).

3. Den mystiska spiritualiteten⁹ är liksom den karismatiska en känslomässig spiritualitet (finns i den nedre delen av modellen) och betonar att lyssna snarare än att tala. Det inre livet med Gud betonas snarare än det yttre och andlig vägledning anses viktig. En enkel livsstil uppfattas ofta som något eftersträvansvärt (Ware:1995:41).

4 Den fjärde spiritualiteten i modellen kan beskrivas som en form av *förkämpes-* spiritualitet som Ware kallar *A Kingdom Spirituality* (Ware 1995:43). Denna spiritualitetstyp representeras

⁶ Modellen är här en något omarbetad version. Hämtad från föreläsningmaterial av Lars Råmunddal Jan 2017.

⁷ Speculative/Kataphatic- A Head Spirituality (Ware 1995:37).

⁸ Affective/ Kataphatic-A Heart Spirituality (Ware 1995:39).

⁹ Affective/ Apophatic— A Mystic Spirituality (Ware 1995:41).

av relativt få människor och kännetecknas av en individuell drivkraft där lydningen till Gud och att vittna om Guds rike är centralt. Denna grupp är ofta visionär och handlingskraftig och det finns en stark drivkraft att gå till rätta med det som är fel i världen. Styrkan i denna typ 4-spiritualitet är att personer ofta har en stadig fot i både den inomboende andligheten och i den utåtagerande. I sin drivkraft och genom sina tydliga åsikter har denna grupp dock en tendens att sår andra människor (Ware 1995:91).

3.1 Varför är denna modell viktig i en församlings spirituella utveckling?

Nu ställer vi oss kanske frågan vad denna spiritualitetstypologi har för betydelse i utvecklingen av en pingstförsamlings spiritualitet. Jag menar att denna typ av modell på ett mycket bra sätt hjälper den enskilt troende och en församling till att både förstå sin egen och den egna sammanhangets spiritualitet. Modellen ger den troende insikt att se varför inte alla känner sig hemma i olika kyrkliga miljöer och sammanhang och kan hjälpa en lokal församling att definiera vad som är centralt i den egna spiritualiteten. Genom att t.ex. göra spiritualitetstestet som Corinne Ware erbjuder i sin bok får en församling möjligheten att både tydliggöra det huvudsakliga spåret i den egna spiritualiteten och en möjlighet att hjälpa människor till att bättre förstå sitt lokala församlingssammanhang. Att förstå varför människor trivs bättre eller sämre i en församlingsmiljö kan vara en viktig insikt då en församling inte kan vara allt för alla utan behöver vara trygg i sin identitet och i sina egna spirituella uttryck. Utifrån detta är det naturligt med en mångfald av kyrkor där de olika spiritualitetstyperna skapar församlingar med olika prägel, uttryck och stil.

Holmes modell hjälper också den lokala församlingen att se att den kan ha mer eller mindre strömningar från olika spiritualiteter utanför den huvudsakligt egna, vilket kan vara en viktig medvetenhet i såväl den egna församlingen som i mötet med andra kyrkotraditioner. När en pingstvän t.ex. möter ortodox spiritualitet kan hon känna en samhörighet och uppleva att det finns något som känns bekant, trots att de liturgiska formerna skiljer sig markant åt. I Holmes spiritualitetsmodell får vi ett svar på varför en pingstvän upplever denna samhörighet då båda dessa kyrkotraditioners spiritualitet finns inom det *affektiva* spiritualitetsfältet.

4. Diskussion om pingstkarismatisk spiritualitetsutveckling

Om vi summerar det vi hitintills sagt har vi definierat vad spiritualitet är och hur den kan förstås. Vi har sett att den kristna spiritualiteten tar sin utgångspunkt i både det personliga och i det gemensamma och att den handlar om hur tron uppfattas, tillvaratas och levs ut i de troendes liv. En kristen spiritualitet är också centrerad kring Kristus. Vi har lyft upp fyra centrala punkter i den pingstkarismatiska spiritualiteten för att sedan genom Holmes spiritualitetstypologi se hur en församling och enskilda personer kan hitta och definiera sin egen spiritualitetstyp.

Jag vill nu till sist beskriva ett antal centrala punkter som enligt mig är av betydelse när en pingstförsamling utifrån sin väckelsetradition vill bevara och utveckla sin personliga och gemensamma spiritualitet.

A) För det första tror jag att det är viktigt att se församlingens arbete och utveckling som ett resultat av att många olika delar i församlingen samverkar. Församlingen beskrivs i Bibeln som en kropp med många lemmar där alla bidrar till helheten och känner ansvar. Bilden av en församlingsskropp betonar både det gemensamma och det individuella (Jenssen & Birkeland 2014:4). Lars Råmunddal talar om en *integrationsmodell* där spiritualitetsutveckling hänger samman med teologi/ecklesiologi och struktur/organisation (Råmunddal 2013:4). Jag tror det är helt nödvändigt att en spirituellt utveckling i en församling och hos enskilda individer hänger samman med helheten, där teologi och struktur är av stor betydelse. Det finns alltid en risk att människor fokuserar på sin egen individuella spiritualitetsutveckling utan att den övriga församlingen integreras, anses vara bidragande eller får del av den. Här behöver församlingen strukturer och en organisation som på ett tydligt sätt för samman den enskilda och den gemensamma spiritualiteten. Här behöver det finnas ett flöde där det personliga och det gemensamma berikar varandra.

B. Församlingens ledarskap bör ha en tydlig strategi hur församlingens spiritualitetstradition ska ta sig uttryck och integreras i församlingens uppbyggnad, organisation, undervisning och uttryck etc. Genom att göra detta skapas förutsättningar att församlingen på ett genomtänkt sätt kan ta tillvara och växa i sin egen spiritualitet så att den genomsyrar hela organisationen. Här behöver församlingen hitta sätt att vara tydlig med de centrala delarna i den egna spiritualiteten och se till att den integreras och förkroppsligas i församlingen.

Här anser jag att gudstjänsten och den lilla gemenskapen är av särskild betydelse. Gudstjänsten är församlingens huvudsamling och bör på ett tydligt sätt uttrycka församlingens spiritualitet och vad som är centralt i den (Josefsson 2005:218). Pingströrelsens gudstjänster har traditionellt varit centrerade kring Jesus, frälsningen, de troendes erfarenhet av frälsningen (vittnesbördet), Bibeln, karismatiska uttryck och en förväntan om Guds direkta ingripande i människors liv osv. Om vi utgår från tidigare nämnd definition av kristen spiritualitet dvs. sätt en kristen *erfar, tillvaratar* och *lever ut* sin tro på, är gudstjänsten den samling som på ett särskilt tydligt sätt bör leda de troende till att de får erfara, tillvarata och leva ut den pingstkarismatiska spiritualiteten. Gudstjänsten behöver uttrycka och förkroppsliga den spiritualitet som ska bevaras, vara central och utvecklas. Därför är pingstförsamlingens arbete med gudstjänstens innehåll och uttryck av största betydelse för att bevara och ständigt utveckla den pingstkarismatiska spiritualiteten i församlingen.

Idag uppfattar jag att allt fler församlingar har svårt att finna en naturlig plats i gudstjänsten för t.ex. vittnesbörd, Andens gåvor och att i gudstjänsten leda människor till frälsning. Centrala delar av den pingstkarismatiska spiritualiteten flyttas till andra samlingar och har inte längre en naturlig plats i församlingens gudstjänstliv. Detta riskerar att leda till en allt större osäkerhet i den pingstkarismatiska identiteten därför att bärande element i den pingstkarismatiska spiritualiteten flyttas ut från "finrummet" och därmed också riskerar att gå förlorade. Det finns ett uttryck som säger att så som vi ber, så tror vi (*Lex orandi, Lex credendi*) och på ett liknande sätt skulle jag påstå att så som vi firar gudstjänst, så tror vi. Jensen och Birkeland säger mycket talande att "kirken er, kirken gjør hva den er, og kirken organiserer det den gjør" (Birkeland & Jenssen 2014:5). Om en pingstförsamling vill bevara och utveckla sin spiritualitet behöver den där med vara en central del av det liv som kyrkan *är* och *lever* vilket gudstjänsten på ett särskilt tydligt sätt uttrycker.

Den mindre och nära gemenskapen är också av stor betydelse i en församlings spirituella utveckling. I den nära gemenskapen kan den troende på ett mer personligt sätt praktisera och utvecklas i församlingens spiritualitet. Undervisning, förbön och andliga uttryck som profetia och bön för sjuka etc. kan i den lilla gruppen bli mer personlig och skapa en större delaktighet då gruppens medlemmar här på ett bättre sätt än i gudstjänsten kan pröva, öva och känna sig fram i den pingstkarismatiska spiritualitetens uttryck och olika praxis.

C. I detta arbete har vi lyft upp att den pingstkarismatiska spiritualiteten är kristocentrisk, restorationistisk, erfarenhetsbaserad och pragmatisk. Innehållet i dessa punkter har sin tydliga grund den pingstkarismatiska *väckelse*traditionen vilket jag tror behöver bevaras. Här följer ett antal punkter som kan vara viktigt att en väckelserörelse likt Pingströrelsen bevarar och utvecklar samt lämnar.¹⁰

Pingströrelsen bör bevara och utveckla en spiritualitet som kännetecknas av:

- överlåtenhet och handlingskraft. En spiritualitet som kännetecknas av grubblande och reflekterande passar dåligt in i Pingströrelsens spiritualitet
- betoningen på omvändelse och frälsning
- Bibeln som den självklara källan för tro och liv
- tilltron till det självklara i Guds övernaturliga ingripanden
- en mångfald av karismatiska uttryck som förankras i församlingens liv och missionsuppdrag
- socialt ansvarstagande

¹⁰ Punkterna ska ses som tentativa och utgår ifrån mitt eget studium och min egen erfarenhet.

- det allmänna prästadömet där varje medlems betydelse och andliga bemyndigande framhålls.

Pingströrelsen bör lämna en spiritualitet som kännetecknas av:

- självupptagenhet och kollektiv besserwisserattityd
- en alltför förenklad bild av livet och tron
- en alltför stelbent syn på den lokala församlingen där samarbete med andra kyrkor och samfund inte upplevs fruktsamt eller betydelsefullt
- en allt för snäv uppfattning och praktik av de andliga gåvorna
- en personfixerad spiritualitet utan konkret förankring i församlingens gemensamma liv och uppdrag
- en passiv konsumtionskristendom där församlingens medlemmar kommer till församlingen för att konsumera ett kristet utbud snarare än att uppfatta sig vara en del av ett gemensamt liv och uppdrag.

Uppräkningen skulle kunna göras längre och mer omfattande, men sammantaget menar jag att Pingströrelsens spiritualitet behöver bevara sin väckelsebetonade särart där enkelhet, handlingskraft och livet i den helige Ande bör fortsätta att vara centrala kännetecken.

Pingströrelsens spiritualitet bör kännetecknas av det som är sprunget ur vad det är att vara en väckelserörelse, samtidigt som den behöver förstå sitt behov av att ta del av och samarbeta med andra kyrkotraditioners mer institutionella spiritualitet. Då en rörelse likt Pingströrelsen blir trygg i sin egen spiritualitet har den goda förutsättningar att även frimodigt öppna sig för andras utan att uppleva detta som ett hot mot den egna.

5. Sammanfattning och konklusion

Jag har i denna uppgift velat svara på följande frågeställning:

Vad handlar ekklesial spiritualitet om och hur kan en lokal pingstförsamling arbeta med och utveckla sin spiritualitet idag?

Jag inledde denna uppgift med att säga något om vad spiritualitet är och hur den kan uppfattas. Vi har sett att begreppet är omdiskuterat men att det ofta beskriver en persons upplevda tro. Kristen spiritualitet handlar enligt denna ämnesuppgift om hur enskilda kristna och församlingar erfar, tillvaratar och lever ut mötet med Jesus. Utifrån detta är det naturligt att kristen spiritualitet kännetecknas av att följa och att ta efter Jesus vilket bl.a. är bärande inslag i den pingstkarismatiska spiritualiteten.

Vi har också sett att en ecklesial spiritualitet både utgår från det personliga och det gemensamma. Med kroppen och dess olika delar som förebild är en församlingsspiritualitet något som både betonar det personliga och det gemensamma kristna livet med dess olika uttryck. Vi kan utifrån detta säga att en ecklesial spiritualitet handlar om att:

följa Jesus och om det sätt enskilt kristna och församlingssamfund erfar, tar tillvara och lever ut sitt personliga och gemensamma möte med Jesus och om det liv och de församlingspraktiker som detta möte skapar och formar.

Denna uppgift har pekat på ett antal bärande element i den pingstkarismatiska spiritualiteten. I mitt resonemang har jag utifrån detta givit förslag på ett antal punkter som en pingstförsamling kan behöva tänka på i sitt arbete med att bevara och utveckla sin spiritualitet. Här har väckelseperspektivet varit viktigt då detta är centralt i den pingstkarismatiska teologin. Det är också viktigt att spiritualitetsutveckling ses utifrån ett helhetsperspektiv och att församlingens ledarskap behöver ta ansvar för att utveckla en församlingsstruktur som både bevarar, inkarnerar och utvecklar den pingstkarismatiska spiritualiteten. Gudstjänsten är här av särskilt stor betydelse i arbetet att forma och utveckla en församlings spiritualitet. Den spiritualitet som finns och uttrycks i gudstjänsten är den spiritualitet som också formas och växer i församlingen, och vi kan därför säga att så som en församling firar gudstjänst, så tror den. Vi har också sett att den lilla gruppen har ett stort värde som komplement till den större gudstjänsten.

I en tid av ökat samarbete mellan kristna församlingar och samfund har jag i denna uppgift också betonat betydelsen av att identifiera den egna och den lokala församlingens personliga spiritualitetstyp. Genom att göra detta får den kristne och den lokala församlingen hjälp att förstå sin egen spiritualitetstyp, vad som är viktigt i den och varför inte alla människor eller församlingar tycker om samma typ av spiritualitet. Holmes spiritualitetstypologi tillsammans med Corinne Ware spiritualitetstest ger goda förutsättningar att definiera den egna och den lokala församlingens spiritualitet. Utifrån detta kan kristna på ett mer konstruktivt sätt se på andras spiritualitet och troligen uppfatta den som en tillgång och som ett komplement till den egna.

Referenslista

- Boström, M. (2010) Hemligheten avslöjas- om tron på uppenbarelsen. Alvarsson, J. & Boström, M. (red.), *I ljuset av återkomsten: en bok om tro och liv*. (s106-119). Örebro: Libris.
- Carson, D. A. (2011). *The Gagging of God: Christianity Confronts Pluralism* (Fifteenth Edition). Grand Rapids, MI: Zondervan.
- Engholm, H. (2010). *William J. Seymour och väckelsen på Azusa Street: historien, budskapen och vittnesbörden*. Uppsala: Keryx.
- Enns, P. P. (1989). *The Moody handbook of theology*. Chicago, IL: Moody Press.
- Jensen, Jan Inge og Kjell Birkeland (2014): «Ledelse, organisering og nådegaver i menigheter», i: *Scandinavian Journal for Leadership & Theology*, SJLT 1 (2014), <http://sjlt-journal.com/>
- Josefsson, U. (2005). *Liv och över nog: den tidiga pingströrelsens spiritualitet = Abundant life : the spirituality of the early Pentecostal Movement in Sweden*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2005. Skellefteå.
- Josefsson, U. (2007). Vi förkunnar ett fulltonigt evangelium: Pingströrelsens lära och liv. I C. Waern & J. Alvarsson (Red.), *Pingströrelsen: Verksamheter och särdrag under 1900-talet* (s.10-23). Örebro: Libris.
- Kärkkäinen, V. (2002). *Toward a pneumatological theology: Pentecostal and ecumenical perspectives on ecclesiology, soteriology, and theology of mission*. Lanham, Md.: University Press of America.
- Lindberg, A. (1985). *Väckelse, frikyrklighet, pingströrelse: väckelse och frikyrka från 1800-talets mitt till nutid*. Ekerö: Kaggeholms folkhögsk.
- McGrath, A.E. (1999). *Christian spirituality: an introduction*. Oxford: Blackwell.
- Reed, A. H. (2011). *Quest for Spiritual Community: Reclaiming Spiritual Guidance for Contemporary Congregations*. London; New York: T&T Clark.
- Råmunddal, Lars (2013): "Menighetsutvikling og spiritualitet. Om utvikling av menighetsspiritualitet i lys av Urban Holmes spiritualitetstypologi og Miroslav Volfs ekklesiologi", i: *Forankring og fornyelse. Ansgarskolen 1913-2013*, Hildegunn M.T. Schuff, Reidar Salvesen og Hallvard Hagelia (red.)
- Sverker, J. (2013, 12 december). Dramatisk ökning av karismatiska kristna. Dagen. Hämtad 15 februari, 2016, från <http://www.dagen.se/dramatisk-okning-av-karismatiska-kristna1.107337>
- Ware, C (1995). *Discover your spiritual type: A guide to individual and congregational growth*. The Alban Institute.